

Cesta člověka: od otázek k očekávání

Následující text je první ze tří částí materiálu, který sloužil k debatám o současném řeholním životě, zejm. o řeholní formaci v prvních stádiích rozlišování a růstu povolání k zasvěcenému životu. Podklad připravila sestra Francesca od Ježíše, novicmistrová sester karmelitek sv. Terezie.

Úvod: cesta člověka: otázky a hledání, oslovení a očekávání

Řeholní život je třeba chápat uvnitř celku křesťanské zkušenosti, tzn. v souvislosti s Ježíšovým životem. Právě on člověku otvírá oči, obnovu je lidské srdce, zjevuje člověku Otcovu tvář a člověku člověka.

Na cestě člověka se opakují otázky, které pravděpodobně všichni sdílíme: Co tady na světě vlastně dělám? Kdo vlastně jsem? Proč tu jsem? K čemu ve svém životě směřuju?...

Pro člověka jsou otázky na jeho životní cestě zcela přirozené, tážení ho pobízí k hledání. Klade si otázky a naslouchá vlastnímu nitru. A toto hledání se v určité chvíli stává voláním k Bohu: volám k němu, aby onen střípek světla vzkříšeného Pána otevřel můj zrak, abych zahlédl, kde najdu svůj smysl, život, pravdu, štěstí. A patří sem pak i čekání: čekám, že někdo přijde. Opakem by bylo zoufání, které už nic nečeká, kde život zůstává stát, už neproudí dál.

V jedné krátké povídce Franz Kafka popisuje, jak je dnešní člověk ochromen jistými strany, určitou negativní nostalgií, která ho odcizuje od vlastního domova a nedovoluje vstoupit tam, kde bychom se mohli cítit doma:

„VRÁTIL JSEM SE, prošel jsem chodbou a ohlédl jsem se zpátky.

Je to otcův starý dvůr. Uprostřed louže. Staré, nepotřebné harampádí bez ladu a skladu zatarasuje cestu ke schodům na půdu. Kočka číhá na zábradlí.

Jakýsi rozedraný hadr, kdysi při hře namotaný na kůl, se zvedá ve větru.

Přišel jsem. Kdo mne přijme? Kdo čeká za kuchyňskými dveřmi? Z komína se kouří, vaří se káva k večeři. Je ti útulno, cítíš se doma? Nevím, jsem velmi nejistý. Otcův dům to je, avšak chladně stojí jeden kus vedle druhého, jako by každý byl zaměstnán svými vlastními záležitostmi, jež jsem zčásti zapomněl, zčásti nikdy neznal. Čím jim mohu být užitečný, co pro ně znamenám, i když jsem snad synem otce, starého hostinského. A netroufám si zaklepat na kuchyňské dveře, jen zdálky naslouchám, jen zdálky naslouchám vstoje, ne tak, abych mohl být překvapen s uchem na dveřích. A protože naslouchám zdálky, nevyposlouchám nic, jen slabé údery hodin slyším, nebo se mi třeba jen zdá, že je slyším, z dětských dnů. Co se jinak děje v kuchyni, je tajemstvím těch, kdo tam sedí, a oni je přede mnou střeží. Čím déle člověk váhá přede dveřmi, tím cizejší je. Co kdyby teď někdo otevřel dveře a něco se mne zeptal.

Nebyl bych pak sám jako někdo, kdo chce střežit své tajemství?“

Příběh můžeme chápat mj. jako pokušení, které spočívá v základě našeho lidství, pokušení uniknout riziku svobody. Ale svoboda bez rizika neexistuje. Člověk se přitom stává člověkem pouze, je-li svobodný – a zároveň jeho svoboda roste a sílí na cestě, kterou jsme zmínili: cestě směřující od tázání k očekávání...

O jakém očekávání tu však je řeč? Očekávání koho? Předpokládejme, že člověk ve svém hledání doufám, očekává, že se s Někým a s něčím setká.

Křesťanský život lze vůbec shrnout jako setkání s Ty, jako zkušenost setkání dvou poutníků:

Boha, který hledal a hledá člověka svým vtělením, snížením se na jeho úroveň (Flp 2,5-11), aby mu ukázal, jaká je vlastně identita každého člověka a jeho důstojnost: jsou jeho milovaní synové, odevždy a provždy milovaní. Jsou jeho dětmi, které seslal na zem, aby nesli jeho jméno a aby milovali tak, jak jsou sami milováni Bohem.“

člověka, který oslovuje Boha a hledá kým je a kde je jeho místo v životě. Který zakouší v sobě samém boj mezi dobrem a zlem, životem a smrtí (srov. Řím 7,14-25), který, jak naznačuje Kafkův příběh, žije rozepjat mezi dramatickostí života, nostalgií a bolestí z nemožnosti návratu. Člověk je ve své víře a ve svém základu povolán k tomu, aby se stal podobným Kristu, který vyšel člověku vstříc: „Které předem vyhlédl, ty také předem určil, aby přijali podobu jeho Syna...“ (Řím 8,29). Má se tedy stát „novým stvořením“, člověkem, který skutečně žije vnitřním životem. Tato cesta předpokládá několik nutných základních etap:

*** Osvojit si způsob myšlení, který nacházíme u Krista:**

1Kor 2,16: Vždyť kdo poznal mysl Páně a kdo ho bude poučovat? My však mysl Kristovu máme.

Řím 8,5: ...Ti, kdo dělají jen to, co sami chtějí, tíhnou k tomu, co chce tělo (tj. podle obvyklé logiky hříchu, vlastního ega...), ale ti, kdo s dají vést Duchem, tíhnou k tomu, co je duchovní...

Znamená to tedy naučit se uvažovat Boží logikou a to jak v záležitostech týkajících se Božího obrazu a skutečnosti, tak vztahu k sobě samému a k druhým lidem.

Za uvážení by na tomto místě mohlo stát uvědomit si, jak vlastně obvykle přemýšlím o sobě, o svých vztazích a vůbec o životě. Zda a nakolik jsem schopna se vcítit do vlastní identity Boží dcery, která je skutečně milovaná a touhou láskou vyslaná milovat druhé. Nakolik jsem schopná se považovat za tu, které dědickým právem patří podíl na věčné lásce.

*** Osvojit si způsob Ježíšova cítění:**

srov. Flp 2,1-11: základními Ježíšovými postoji, z nichž pramení cítění je láska, soucit a služba. Pouze kdo je pokorný a ví, že pouze slouží, je schopný duchovně se sdílet s druhými lidmi, protože nestaví svůj život na pocitech, že mu je život stále něco dlužen, že musí mít situace i sám sebe vždy pevně v rukou.

Na tomto místě by stálo za zvážení, jak jsou mi vlastně v životě dostupné ony základní postoje Ježíšova života, tj. nakolik sama vnímám, že mé jednání a prožívání událostí a situací pramení z lásky a soucit. Za úvahu by stálo uvědomit si, co je pro mě na mně samém obtížně přijatelné a z čeho pramení situace, kdy se uzavírám, kdy jsem plná obav nebo naopak se cítím být neschopná „naladit se na druhé“. Kde pro sebe v oblasti emočního prožívání vidím největší bloky nebo dosud nezralá místa, kde se jen těžko ztotožním s postojem soucit a autentické lásky.

*** osvojit si Ježíšovo chování**

1 J 2,6 „Kdo říká, že v něm zůstává, má žít tak, jak žil on.“

Celý náčrt této duchovní cesty následování Krista najdeme vyjádřený v Pavlově zkušenosti, tak jak ji zachytil ve svých listech. Jde o cestu obrácení, stávání se „novým stvořením“, jak říká ve Flp 3,7-14 a Gal 2,20:

„Jsem ukřižován spolu s Kristem, nežiji už já, ale žije ve mně Kristus. A život, který zde nyní žiji, žiji ve víře v Syna Božího, který si mne zamiloval a vydal sebe samého za mne.“

Standardní křesťanský život se tedy nevyznačuje vírou Boha, nýbrž vírou v to, že Bůh mne autenticky miluje.

Na pozadí tohoto obecného obrazu lidské životní cesty, pak mluvíme o tom, že Kristus některé volá k tomu, aby byli jakousi jeho ikonou: ikonou Krista čistého, chudého a poslušného.

Řeholní sliby se týkají lidského vztahu k třem základním oblastem života: našich vztahů k věcem, k emocím a sexualitě, k oblasti lidského rozumu, poznání a plánování.

Než přejdeme k dalšímu, připomeňme další známou skutečnost, totiž že povolání je vždy záležitostí Boha: nejenže je tím, který povolává, ale i naše odpověď je plodem a milostí jeho Ducha. On tedy volá člověka a on zároveň uděluje dar na toto volání odpovídat.

Žít životem podle řeholních slibů tak znamená žít ve znamení tohoto Božího prvenství ve všem: žít tak, že všechny ostatní lásky: k bohatství, k druhému člověku i k sobě ustoupí Jeho primátu.

Sliby jsou i volbou zřeknutí se patologického vztahu k vlastnění, hromadění, i k sexu a k vlastnění druhé osoby a hledání sebeúcty na chabém základě závislosti na jiném člověku, i zřeknutí jisté soběstačnosti a vůle k moci – to vše kvůli tomu, aby vztah ke všem věcem, k sexualitě i k vlastní identitě mohl být uzdraven.